

рад Тоше Радивојевића, који сасвим супротно тврди. За јасеничка села Рајковац и Крћевац каже (стр. 56) да су почетком XIX. века насељена колонистима из Хрватске, што не одговара истини.¹ За кућу у Темнићу (с. 79) и у моравској области тврди да има старословенски или бугарски утицај. Исто тако каже (159) да су „Шопови“ источно од Крушевца и у моравској области етнички близу Бугарима. Међутим у овим моравским областима није ни био, а не наводи литературу на основу које је ово закључио, нити ма какав доказ.

Насеља Кребс једино своди на (с. 159) етничке и историјске узроке. Неистина је што Кребс тврди (с. 167), да је назив Стара Србија увео Ј. Цвијић из политичко-тенденциозних разлога. Њега употребљава и Вук у Речнику. Да не би био „тенденциозан“, Кребс назива ову област Рашком и за оправданост тога наводи, како се досељеници из ових крајева у Аустрији називају „Raitzen“. Међутим познато је, како је баш Аустрија из политичко-тенденциозних разлога избегавала да српски народ у својим границама назива Србима већ их је називала разним другим именима па и овим.

П. С. Јовановић.

Fritz Klute: Skizzen aus Mazedonien und Albanien. (Zwölf länderkundliche Studien. Von Schülern Alfred Hettners ihrem Lehrer zum 60. Geburtstag. Breslau, 1921, с. 103--116.

Значајно је пишево проматрање, како је површ од села Дуња (које лежи западно од Црне, у Морихову) нагнута према југу и на југ се далеко прати око Црне, док сама река тече на север. Овим се констатује *инверсан рељеф* и потврђује Цвијићева хипотеза о регресивној ерозији и пиратерији Црне. Друго, такође значајно проматрање је у томе, што је источно од Црне писац нашао језерске, младо-плиоценске наслагае, које леже преко гнајса. Речице су просекле ове наслагае и усекле се у сам гнајс.

За климу Морихова од значаја је, прво, његов положај у прелазној зони између средоземне и континенталне климе, и, друго, његова апсолутна висина. Писац оцртава поједина годишња доба и показује утицај климатских промена на реке, биљни свет и привреду. У јулу се трава сасуши и стока изгони у планину на пашњаке. Остала антропогеографска проматрања тичу се куће, насеља и саобраћаја и не износе ничег новог.

Б. Ж. Милојевић.

Dr. Gustav Götzinger: Vorläufiger Bericht über morphologisch-geologische Studien in der Umgebung der Dinara in Dalmatien. (Verhandlungen der K. K. Geolog. Reichsanstalt, 1912, № 8, с. 226--233).

Као и остали геоморфолози, који су пре њега писали о истом питању, тако и Гецингер узима да је „скрадинска површ“ флувијалног постанка. Он износи за то два доказа: један морфолошки и један геолошки. Морфолошки је доказ у томе, што скрадинска површ прелази у терасе крких притока (стално се при томе дижући), и даље у томе, што она прелази и у стране брегова, који се дижу са површи. Према томе ови брегови, као и Промина и Динара, постали су у исто

¹ Бор. Дробњаковић, Јасеница, Насеља књ. 13. с. 344 и 363.

доба када и површ: док је латерална речна ерозија стварала површ, они су остали поштеђени. Геолошки доказ да је скрадинска површ флувијалног порекла јесте у томе, што је на површи, у висини око 340 м, преко кретацејских кречњака, нађен шљунак од кварца и рожнаца. Он потиче из ладинских слојева у сливу Бутишнице, притоке кркине.

У другом делу свог извештаја Гецингер утврђује главне моменте у развоју Книнског Поља. После набирања у олигоцену, у миоцену је створена површ. Затим је спуштено поље дуж тектонских предиспозиција. Даље су у старијем неогену еродирани верфенски шкриљци. Иза тога је настала језерска фаза, за време које су сталожени језерски седименти: оквиром до веће висине, а у средини поља ниже. плиоцену и старијем дилувијуму сталожени су конгломерати као флувијална творевина. Најзад је настала садашња ерозија. Према томе ерозиони базис у овом крају стајао је високо у миоцену (за време стварања површи), спустио се у старијем неогену (за време еродирања верфенских шкриљаца), стајао високо у горњем миоцену и у плиоцену (за време језерске фазе) и отада се понова спустио. Кркин кањон у површи постао је за време ове последње ерозионе периоде. Гецингер истиче необичну појаву, да Крка није употребила Косово Поље, већ се пробила на запад кроз површ.

У последњем делу свог извештаја Гецингер расправља о тектоници и стратиграфији Динаре. Док се раније држало да се Динара састоји једино од рудистичких кречњака, Гецингер је ове нашао једино источно од Динаре, у Унишкој Дрәзи. Идући одатле према западу јављају се све старији стратиграфски чланови, тако да се Динара састоји из кретацејских и јурских наслага. Зид Динаре чини серија слојева, који падају ка истоку. Унишка Дрәга представља синклиналу, у којој су рудистички кречњаци најмлађи члан.

Б. Ж. Милојевић.

K. Absolon: Z vyzkumných cest po krasech Balkánu. „Zlatá Praha“ 1916, č. 48—52. s. 574—609.

На основу пет научних путовања по Херцеговини, средњој и јужној Босни и јужној Далмацији (године 1908-1914) писац износи географске и зоолошке резултате својих испитивања у области између Фоче и Дубровника.

На првом месту поставио је себи проблем Ријеке (Ombla). Од те „највеће карсне реке на свету“ (574) познато је само ушће (5 км. дугачко, 400 м широко). Где су јој извори? А где њени подземни токови?

Абсолон мисли да су врела Ријеке у планини Лебршнику (Δ 1859), на развођу између Дунава и Јадранског мора. На висоравни Лебршника су многе јаме, које гутају атмосферски талог и које су подземно нагнуте према југу. Око 20 мањих врела образују речице Драмешину, Јањевичку и Јасеник; све три се састају и чине Мушицу која протиче кроз Гацко Поље. Мушица чини горњи ток Ријеке (586). Нико не зна у ком правцу она нестаје код Љутог (на висини од 930 м), али нема никакве сумње да Требишњица, која постаје 28.5 км јужније (код Билеће, на висини од 327 м) од неколико врела, није ништа друго него наставак Мушице.

То је знатна река (носи 42 sec/m^3 воде, неки пут до 1500 sec/m^3) али се њена вода све више губи у колико се приближује Попову Пољу.